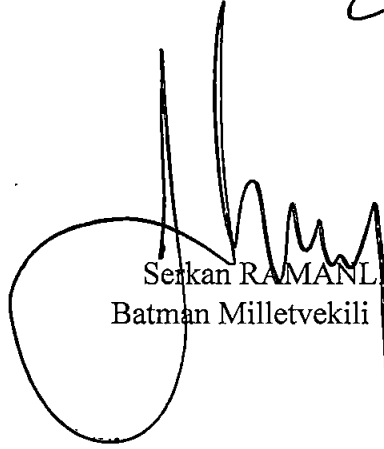

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Türk Ceza Kanunu, Türk Vatandaşlığı Kanunu ve Aile Ve Gençlik Fonu Kurulması Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi ve gerekçesi ekte sunulmuştur.

Zekeriya YAPICIOĞLU
İstanbul Milletvekili

Şahzade DEMİR
Gaziantep Milletvekili

Serkan RAMANLI
Batman Milletvekili

Faruk DİNÇ
Mersin Milletvekili

TBMM BAŞKANLIĞI	
Tali Komisyon	Dışişleri , İçişleri , İnsan Haklarını İnceleme
Esas Komisyon	Adalet
Tarih: 29-12-2023	Esas No: 2/1895

T B M M KANUNLAR ve KARARLAR BSK.LİĞİ
2 8 Aralık 2023
Numara:

T B M M GENEL F Y R A K
2 8 Aralık 2023
No: 1350652

GENEL GEREKÇE

Soykırım ve insanlığa karşı suçlar, İkinci Dünya Savaşı'nın faillerini yargılamak üzere kurulan ve *ad hoc* nitelikli Nüremberg Mahkemesi Şartı kapsamında düzenlenmiş suçlar olarak, insan haklarını ilgilendiren sonraki pek çok uluslararası antlaşmaya konu olmuştur.

Nitekim soykırımın önlenmesine ilişkin olarak BM tarafından hazırlanan Soykırım Suçunun Önlenmesi ve Cezalandırılması Sözleşmesi, Birleşmiş Milletler Genel Kurulunun 9 Aralık 1948 tarihli ve 260 A (III) sayılı Kararıyla onaylanarak imzaya açılmış ve Türkiye de bu Sözleşmeyi 23.3.1950 tarih ve 5630 sayılı Kanun uyarınca çekince koymaksızın onaylamıştır.

Literatür ve mahkeme kararlarında soykırım, en ağır uluslararası suçlardan biri olarak nitelendirilmekte ve bu konudaki yasak, uluslararası hukukun emredici kuralları arasında kabul edilmektedir. Soykırım Suçunun Önlenmesi ve Cezalandırılması Sözleşmesi'nin 1. maddesi soykırımı, "ister barış ister savaş zamanında işlenmiş olsun bir uluslararası hukuk suçu" olarak tanımlamakta, 5. maddesi ise taraf devletlere bu suçu önleme ve cezalandırma yükümlülüğü getirmektedir.

Soykırım Suçunun Önlenmesi ve Cezalandırılması Sözleşmesi'nin 2. maddesi soykırım suçunu oluşturan eylemleri tanımlamaktadır. Buna göre ulusal, etnik, ırki veya dini bir grubu kısmen veya tamamen yok etmek kastıyla işlenen fiiller, soykırım suçunu meydana getirmektedir.

Nuremberg Mahkemesi Şartına göre savaştan önce veya savaş sırasında sivil nüfusa karşı işlenen öldürme, imha, köleleştirme, işkence, eziyet, sürgün gibi dini, siyasal ya da ırksal saiklerle işlenen cürümler insanlığa karşı suç kapsamında sayılmaktadır. Şart, bu suçlardan birinin işlenmesi için hazırlanan plan ve komplolara yahut icraya katılan tüm organizatörler, liderler ve azmettirenlerin işlenen tüm cürümlerden sorumlu olacağını düzenlenmiştir.

İnsanlığa karşı suçlar aynı zamanda Uluslararası Ceza Mahkemesini kuran Roma Statüsünün de 7. maddesinde düzenlenmiş olup, *jus cogens / emredici* kurallar niteliğindedir. Buna göre öldürme, toplu yok etme, köleleştirme, sürgün, cinsel suçlar, özgürlükten mahrum etme gibi doğrudan sivillere yönelmiş suçlar mutlak şekilde yasaklanmıştır. İnsanlığa karşı suçlar, savaş suçları gibi iki devlet arasında süregelen çatışma sürecinde değil; işgal veyahut diğer hukuka aykırı saldırılarda da işlenebilmektedir.

5237 sayılı TCK'nın 13. maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi uyarınca yurt dışında işlenmiş olan soykırım suçunun ve insanlığa karşı suçların Türkiye'de kovuşturulması açısından evrensellik ilkesi kabul edilmiştir. Zira insanlığa karşı suçların mağduru tüm insanlık olarak kabul görmekte, bu suçların vahameti uluslararası barış ve huzur ortamını tehdit etmektedir. Bu da bu suçların faillerinin en etkin biçimde soruşturulmasını ve kovuşturulmasını gerekli kılmaktadır.

Evrensellik ilkesinin, ilgili kanunda düzenleniş şekline göre bu maddede sayılan suçların ülke dışında işlenmesi halinde, failin ve mağdurun vatandaşlığına bakılmadan, failin Türkiye'de bulunması da gerekmeden hakkında Türk kanunları uygulanabilecektir. Bu nedenle, belirtilen suçlar, yurt dışında bir yabancı tarafından yabancılara karşı işlenmiş olsa ve kendisi de yurt dışında bulunsa dahi, Türkiye'de cezai kovuşturmaya konu olabilecektir.

5237 sayılı TCK'nın 76. ve 77. maddelerinde soykırım ve insanlığa karşı suçlar tanımlanmaktadır. Ancak bu suçlar, yurt dışında bir yabancı tarafından ve yabancıya karşı işlenmiş ise sadece Adalet Bakanının talebi üzerine Türkiye'de cezai tahkikata başlanabilmektedir. Bu suçların faillerinin kendi devlet kademelerinde önemli rollerde de bulunabildikleri düşünüldüğünde, çoğunlukla siyasi ilişkiler gerekçe gösterilerek hükümetler tarafından göz ardı edilmekte ve failere yönelik mekanizma işletilmemektedir. Böylece Türkiye'nin de taraf olduğu Soykırım Suçunun Önlenmesi ve Cezalandırılması Sözleşmesi'nin 5. maddesinde belirtilen taraf devletlere bu suçu önleme ve cezalandırma yükümlülüğü yerine getirilmemektedir.

İç hukukumuzda, uluslararası boyutu olan önemli konularda genel bir uygulama olarak TBMM'nin onayı esas alınır. Savaş ilanı, sınır ötesi harekâtlar, yabancı ülkelere asker gönderme veya yabancı ülke askerlerini kabul etme, uluslararası anlaşma ve sözleşmeleri kanunla uygun bulma örneklerinde olduğu gibi devletin en stratejik adımlarında TBMM'nin onayına başvurulur.

Uluslararası boyutları olan soykırım ve insanlığa karşı işlenen suçlarda rol alanların, mevcut yasalarımız kapsamında yargılanması gerekirken dava açma sürecinin salt siyasi veya idari makamların talepleriyle sınırlandırılması, cezalandırma mekanizmasını etkisiz kılmaktadır. Uluslararası siyasi dengeler gözetilmesi sebebiyle bir hükümet tasarrufu kabilinde olan adalet bakanının talebinin, TBMM'ne dolayısıyla halkın temsilcilerine de verilmesi, yargı makamlarının da millet adına karar verdiği düşünüldüğünde daha isabetli olacaktır. Sınır aşan askeri konularda tam yetkili olan TBMM, soykırım ve insanlığa karşı suçların faillerinin yargılanmasına da isabetli bir zeminde karar verebilecektir. Zira doğası itibarıyla müzakere ve istişare mekanizması olan meclis, evleviyet ilkesi gereği siyasi pozisyonunu bu kararda da gösterebilecektir. Bu anlamda soruşturma açılmasını talep etme yetkisinin salt yürütme eliyle değil yasama organı eliyle de kullanılması, suçluların uluslararası dengeler ve siyasi mülahazalarla yargılanmaktan kurtulması sonucunu engelleyebilecektir.

Ayrıca, 5237 sayılı Kanun'un İkinci Kitap, Birinci Kısım, Birinci Bölümünde yer alan suçlara iştirak eden Türk vatandaşı ya da çifte vatandaşlık hakkına sahip kişilerin hiçbir şarta bağlı olmadan yargılanabilmelerinin önünün açılması, çifte vatandaşlığa sahip olan kişilerin vatandaşlıktan çıkarılması, Türkiye'deki mal varlıklarına el konularak hazineye devredilmesi, anılan faillerin ilgili suçlara iştirak etmesinde caydırıcı rol icra edecektir.

MADDE GEREKÇELERİ

MADDE 1- İnsanlığa karşı işlenen suçlar dolayısıyla Türkiye’de yargılama yapılabilmesinin Adalet Bakanının talebinin yanı sıra meclisin alacağı bir karar üzerine de mümkün olabilmesinin önü açılmaktadır.

MADDE 2- Hükûmetin izni olmaksızın bir yabancı veya yabancı Devlet hizmetinde asker yazılanlardan, asker yazıldığı Devletin TCK’nun 76 ncı ve 77 nci maddelerinde tanımlanan suçları işlemiş olması halinde fiilen askerlik yapan kimsenin 78 inci madde kapsamında değerlendirilerek cezalandırılması öngörülmüştür. Ayrıca, izin almaksızın yabancı bir devlet hizmetinde gönüllü olarak askerlik yapması sebebiyle Türk vatandaşlığının kaybettirilmesine karar verilenlerin Türkiye’deki mallarının tasfiyesi öngörülmüştür.

MADDE 3- 5901 sayılı Türk Vatandaşlığı Kanununun 29/1 maddesinin (c) bendiyle düzenlenmiş bulunan “izin almaksızın yabancı bir devlet hizmetinde gönüllü olarak askerlik yapanlar”ın vatandaşlıklarının kaybettirilebileceği hükmüne, bu kişilerden soykırım ve insanlığa karşı suçların işlenmesine katılanların Türk vatandaşlıklarının kaybettirilmesi, emredici bir hüküm olarak ilave edilmiştir.

MADDE 4- İzin almaksızın yabancı bir devlet hizmetinde gönüllü askerlik yaparak soykırım ve insanlığa karşı suçları işleyen ve bu sebeple Türk vatandaşlığı kaybettirilen kişilerin, Türkiye’de tasfiye edilen mallarının Aile ve Gençlik Fonuna kaynak olarak aktarılması öngörülmüştür.

MADDE 5- Yürürlük maddesidir.

MADDE 6- Yürütme maddesidir.

**TÜRK CEZA KANUNU, TÜRK VATANDAŞLIĞI KANUNU VE AİLE VE GENÇLİK
FONU KURULMASI HAKKINDA KANUNDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR
KANUN TEKLİFİ**

MADDE 1- 5237 sayılı Kanunun 13 üncü maddesinin üçüncü fıkrasına “Adalet Bakanının talebi” ibaresinden sonra gelmek üzere “veya Türkiye Büyük Millet Meclisinin bu konuda alacağı karar” ibaresi eklenmiştir.

MADDE 2- 5237 sayılı Kanunun 320 nci maddesinin üçüncü fıkrasından sonra gelmek üzere aşağıdaki fıkralar eklenmiştir.

(4) Asker yazılanlardan, bu Kanunun 76 ncı ve 77 nci maddesinde yer alan suçların işlenmesine rağmen fiilen askerlik görevine devam eden kişiler 78 inci madde hükmüne göre cezalandırılır.

(5) Bu Kanunun 76 ncı ve 77 nci maddelerinde düzenlenen suçların işlenmesine bizzat katılan kişiler hakkında ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasına hükmolunur. Failleri asker yazanlar hakkında da azmettiren sıfatıyla aynı cezaya hükmolunur.

(6) 12/6/2009 tarihli ve 5901 sayılı Türk Vatandaşlığı Kanununun 29 uncu maddesinin 3. fıkrası uyarınca Türk vatandaşlığının kaybettirilmesine karar verilenlerin Türkiye’deki malları tasfiye edilir.

MADDE 3- 5901 sayılı Kanunun 29 uncu maddesinin ikinci fıkrasından sonra gelmek üzere aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

(3) 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu’nun 76 ncı, 77 nci ve 78 inci maddelerinde yazılı suçlar nedeniyle hakkında soruşturma veya kovuşturma yürütülen ve yabancı ülkede bulunması nedeniyle kendisine ulaşamayan vatandaşlar, bu durumun soruşturma aşamasında Cumhuriyet Savcısı veya kovuşturma aşamasında mahkeme tarafından öğrenilmesinden itibaren bir ay içinde vatandaşlıklarının kaybettirilmesi amacıyla Bakanlığa bildirilir. Bakanlıkça Resmî Gazetede yapılan yurda dön ilanına rağmen üç ay içinde yurda dönmemeleri halinde, bu kişilerin Türk vatandaşlıkları Cumhurbaşkanı kararıyla kaybettirilir.

MADDE 4- 7474 sayılı Kanunun 3 üncü maddesinin birinci fıkrasının (c) bendinden sonra gelmek üzere aşağıdaki bent eklenmiş ve sonraki bentler buna göre teselsül ettirilmiştir.

ç) 5237 sayılı Kanun’un 320 nci maddesinin altıncı fıkrası uyarınca tasfiye edilen mal varlıklarından,

MADDE 5- Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 6- Bu Kanun hükümlerini Cumhurbaşkanı yürütür.